

ENDEL KAAREP – in memoriam

20.09.1914–†20.03.2018

29. märtsil jätsime Pärnamäel hüvasti ühe vanema põllumajandusteadlase fütopatoloogi Endel Kaarepiga, kes lahkus meie seast saja kolme ja poole aasta vanuselt. Sellise auväärt eani elavad vähesed ja pajasid endiseid kaastöötajaid pole enam elavate kirjas. Eesti Maaviljeluse Instituudi kunagised töötajad tundsid teda kui alati viisakat ja sõbralikku teadusemeest,

kes omas laialdasi teadmisi kartulikasvatuse ja eriti iluaiaanduse alal.

Endel Kaarep oli sündinud Venemaal Tambovi linnas, kus tema isa Johannes Matvei (alates 1933. a Kaarep) oli leidnud tööd piimanduse ja karjaasjanduse eriteadjana. Revolutsiooni tõttu pöördus perekond tagasi Eestisse ja asus pidama vanemate talu Harku vallas Haaberstis. Keskhariõppimise omandas Endel Kaarep Gustav Adolphi Gümnaasiumis Tallinnas. Aastatel 1936–1946 õppis ta vaheaegadega Tartu Ülikooli Põllumajanduse teaduskonnas agronoomiat, kuid diplomini omandas 1960. a EPA-s. Samas kaitses 1966. a põllumajanduskandidaadi kraadi. 1938. a viibis praktiliselt Saksamaal. Juba professor E. Lepiku assistendina töötamise ajal huvitasid Endel Kaarepit viirused ja bakterid ning nende mõju taimekasvatuse saagile. Hilisemad töökohad taimekaitse inspektorina ja Põllumajandusministeeriumi taimekaitse osakonna juhatajana süvendasid huvi taimehaiguste vastu. 1949. aastal ilmunud raamatus "Tähtsamad taimehaigused ja -kahjurid ning nende tõrje" koostas haiguste osa Endel Kaarep. 1960. aastal andis Eesti Riiklik Kirjastus välja mahuka käsiraamatu "Taimekaitse aias", mille taimehaiguste kirjelduste ja tõrje osa kirjutas ja varustas originaalfotodega Endel Kaarep. See raamat on senini aiapidajate kirjavara seas aukohal.

1956. aastal asus Endel Kaarep tööle Eesti Maaviljeluse ja Maaparanduse Teadusliku Uurimise Instituudis algul taimekaitse osakonna juhatajana ja hiljem vanemteadurina. Tema taimekaitset käsitlevad artiklid ilmusid ajakirjas "Sotsialistlik Põllumajandus" ja ajalehtedes. Alates 1960. aastast pühendus ta kartuli viirushaiguste uurimisele ja seemnekartuli tervendamisele kloonmeetodil. Lisaks laboratoorsele uuringutele tehti ulatuslikke katseteid majandites. Seemnekartuli põldude tervislikku seisundit kontrolliti vaatluste ja kogutud leheproovide taimemahlas antiseerumite abil. Koos venna Suleviga töötati aastatel 1964–1965 välja taimeviiruste määramise tehnoloogia antiseerumite abil ja konstrueeriti vastavad seadmed. Endel Kaarepi tervise järsk halvenemine 1969. aastal katkestas töö Sakus. Oma eramusse Meriväljal ehitas ta uue labori ja jätkas uurimistööd viiruste ülekandmisega indikaatortaimede ja tulemuste võrdlemist antiseerumitega. Kasutati ka erinevaid määramismeetodeid. Seemnekartuli tervendamise võimaluste uurimine meristeemmeetodil jätkus Sakus teaduskeskuses EVIKA.

Endel Kaarepi väga mahukal kandidaadi väitekirjal "Ilutaimede tervislik seisund Eesti NSV-s ja abinõusid selle parandamiseks" on lisaks eraldi köites originaal haiguspildid koos haigustekitaja suurendatud fotoga. Kirjanduse nimistus on toodud 420 enamasti välismaist allikat. Lisaks aiandusalastele käsiraamatutele on ta avaldanud üle 60 artikli kogumikes ja perioodikas. Endel Kaarep on Nõukogude Eesti Preemia laureaat (1967), NSVL rahvamajandusnäituse pronksmedali (1967) ja Põllumajandusministeeriumi medali Külva- ja laureaat. Tema nimel on kaks autoritunnistust ja viis ratsionaliseerimisettepanekut".

Endel Kaarep oli suurepärase mäluga ja hea huumorimeelega kuni viimase ajani, tundis huvi endiste töökaaslaste elu ja teaduse käekäigu vastu. Mälestame ja tunneme kaasa perekonnale.

Erika Vesik